

EUROKONWERSATORIA

2. konwersatorium
koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet

4 listopada 2020 r.
j.rozycka@schuman.pl

Temat: Dokąd zmierza Białoruś i czy zmierza do Europy?

Nasz gość:

- **Kamil Kłysiński**, główny specjalista w Ośrodku Studiów Wschodnich

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Umowa w sprawie wymiany handlowej i współpracy handlowej i gospodarczej – umowa zawarta w 1989 roku między ZSRR oraz EWG i Euratomem, która do tej pory reguluje dwustronny handel i stosunki gospodarcze z Białorusią. W 2019 roku łączny handel między Białorusią i Unią Europejską opiewał na 10 887 mln euro i stanowił jedynie 0,2% unijnego eksportu i 0,3% unijnego importu. Tymczasem dla Białorusi Unia to 2. co do wielkości najważniejszy partner handlowy. Unia najczęściej importuje paliwo i surowce kopalne, produkty rolne, drewno, chemikalia, a eksportuje na Białoruś produkty rolne, chemikalia, maszyny i środki transportu.

Umowy o ułatwieniach wizowych i o readmisji – porozumienia, które weszły w życie 1 lipca 2020 roku. W 2019 na Białorusi złożono prawie 650 000 wniosków o wydanie wizy Schengen. Umowa o ułatwieniach wizowych generalnie nie znosi obowiązku wizowego, ale uzyskanie wizy stało się nieco łatwiejsze. Cena wizy Schengen została obniżona z 60 do 35 euro. Nowe kategorie obywateli Białorusi zostały zwolnione z opłat wizowych. Okres oczekiwania na decyzję o wizie skrócono z 30 do 10 dni. Posiadacze paszportów dyplomatycznych zostali z wiz zwolnieni. Umowa dotyczy jednak tylko krótkich pobytów (nie dłuższych niż 90 dni w trakcie 180-dniowego okresu). Na początku października tego roku, w kontekście opozycyjnych protestów, Mińsk zażądał zmniejszenia liczby dyplomatów Polski i Litwy w tym kraju. W związku z tym do Polski wróciło ponad 30 dyplomatów, co z pewnością przełoży się na liczbę wydawanych na Białorusi wiz do strefy Schengen. Natomiast umowa o readmisji dotyczy osób przebywających nielegalnie na terytorium Białorusi lub Unii. Zawarcie tych umów to jedyne negocjacje traktatowe między UE i Białorusią, które doprowadzono do szczęśliwego finału. Nie istnieje bowiem żadna umowa, która określałaby ogólne ramy stosunków między UE i Białorusią.

Państwo Związkowe Białorusi i Rosji - jest to konfederacja Rosji i Białorusi powstała w 1999 roku, mająca na celu ich integrację gospodarczą i walutową. Z punktu widzenia Federacji Rosyjskiej ma również na celu częściową odbudowę rosyjskiego stanu posiadania sprzed upadku ZSRR. Takie zacieśnianie stosunków było też do pewnego momentu na rękę prezydentowi Białorusi – gwarantowało mu utrzymanie się u władzy dzięki dostępowi do rosyjskiego rynku zbytu, rosyjskich kredytów, wsparciu na arenie międzynarodowej (szczególnie w obliczu wprowadzonych w latach 2000 unijnych sankcji). Jednak agresja Rosji na Ukrainę wzbudziła zaniepokojenie w białoruskich elitach władzy, także u Łukaszenki. Ponieważ integracja obu państw nie przyniosła oczekiwanych z punktu widzenia Rosji efektów, w 2018 Rosja uzależniła dalsze dotowanie białoruskiej gospodarki od realizacji porozumienia o konfederacji. Białoruś i Rosja są też członkami **Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej** (powstałej w 2015 roku), która ma zapewnić swobodny przepływ kapitału, towarów, usług i siły roboczej między jej członkami a także prowadzenie skoordynowanej polityki w pewnych obszarach gospodarki.

Partnerstwo Wschodnie (Eastern Partnership, EaP) – unijne narzędzie współpracy ze wschodnimi sąsiadami UE. Powstało w 2009 roku (inicjatorami były Polska i Szwecja). Partnerstwo obejmuje 6 krajów - Armenię, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzję,

Mołdawię i Ukrainę. Jego zadaniem jest pogłębianie stosunków politycznych i integracji gospodarczej w zamian za respektowanie europejskich wartości. Nie daje jednak partnerom żadnych perspektyw na członkostwo w Unii. Stopień uczestnictwa Białorusi w Partnerstwie zależy od ogólnego rozwoju obopólnych relacji w kontekście przestrzegania przez ten kraj prawa międzynarodowego i praw człowieka. Prezydent Alaksandr Łukaszenka został zaproszony na 10-lecie Partnerstwa w 2019 roku, ale na nie nie pojechał.

Nagroda im. Sacharowa za wolność myśli – nagroda przyznawana przez Parlament Europejski od 1988 roku. To najważniejsze unijne wyróżnienie za działania na polu praw człowieka. Jego laureatami są zarówno osoby indywidualne, jak i organizacje. Są to m.in. Nelson Mandela, Aung San Suu Kyi, Malala Yousafzai, Reporterzy bez Granic, rosyjskie stowarzyszenie Memoriał, Kofi Annan i personel ONZ, demokratyczna opozycja w Wenezueli. Nagroda Sacharowa wręczana jest pod koniec roku wraz z czekiem na 50 000 euro. W 2020 roku nagroda przyznana została białoruskiej opozycji reprezentowanej przez **Radę Koordynacyjną** (organ opozycji), inicjatywę odważnych kobiet oraz polityków i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego. Ale Białorusini otrzymali to wyróżnienie także w 2004 (Białoruskie Stowarzyszenie Dziennikarzy) oraz w 2006 (laureatem był Alaksandr Milinkiewicz, opozycyjny kandydat na prezydenta).

DOBRCZE POWIEDZIANE – FRAZA DNIA

Rada Europejska potępia dokonywane przez białoruskie władze niedopuszczalne akty przemocy wobec pokojowych demonstrantów, a także zastraszanie oraz arbitralne aresztowania i zatrzymania po wyborach prezydenckich, których wyników nie uznaje. Rada Europejska w pełni popiera demokratyczne prawo narodu białoruskiego do wyboru prezydenta w nowych wolnych i uczciwych wyborach, bez ingerencji z zewnątrz. Rada Europejska apeluje do białoruskich władz o zaprzestanie przemocy i represji, uwolnienie wszystkich zatrzymanych i więźniów politycznych, poszanowanie wolności mediów i społeczeństwa obywatelskiego oraz rozpoczęcie pluralistycznego dialogu narodowego. Zgadza się, że należy nałożyć środki ograniczające i wzywa Radę do bezzwłocznego przyjęcia decyzji w tej sprawie. Rada Europejska zachęca też Komisję Europejską do przygotowania kompleksowego planu wsparcia gospodarczego na rzecz demokratycznej Białorusi

- fragment konkluzji nadzwyczajnego posiedzenia Rady Europejskiej w dniach 1-2 października br. Już w sierpniu Unia stwierdziła, że nie uznaje wyników białoruskich wyborów, lecz długo nie było zgody wszystkich państw na wprowadzenie **sankcji** związanych z bieżącą sytuacją. Wymaga to bowiem jedności ministrów zasiadających w Radzie UE, a Cypr (boryka się Turcją, która dokonuje odwiertów na Morzu Śródziemnym w pobliżu wyspy w poszukiwaniu gazu; Cypryjczycy domagali się więc zaostrzenia polityki wobec Turcji) blokował podjęcie takiej decyzji. Trzeba było rozstrzygnąć tę kwestię na najwyższym politycznym szczeblu Rady Europejskiej (do czego doszło 1 października). 2 października Rada UE nałożyła sankcje na 40 osób uznawanych za odpowiedzialne za represje wobec demonstrantów, opozycjonistów i dziennikarzy oraz ich zastraszanie po wyborach, a także na osoby odpowiadające za nieprawidłowości wyborcze. Póki co na czarnej liście nie znalazł się sam Łukaszenka. Sankcjami (polegającymi m.in. na zakazie wjazdu do UE i na zamrożeniu aktywów) objęty został za to szef MSW oraz jego zastępca, trzech wiceministrów i przewodnicząca Centralnej Komisji Wyborczej, a także urzędnicy MSW, CKW i funkcjonariusze OMON-u (jednostki MSW używanej do pacyfikowania manifestacji) oraz członkowie Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego.

Warto pamiętać, że nie są to jedyne unijne sankcje wobec białoruskich oficjeli. UE wprowadziła pierwsze sankcje w 2004 roku. Obecnie w dalszym ciągu obowiązuje embargo na broń wprowadzone w 2011 roku, zakaz eksportu przedmiotów do represji wewnętrznych, a 4 osoby powiązane z niewyjaśnionym zaginięciem dwóch polityków opozycji, przedsiębiorcy i dziennikarza w latach 1999–2000 objęte są zakazem wjazdu i zamrożeniem aktywów.

Duda zwyciężył w Polsce, fałszując wybory. Tam nie było nawet procenta przewagi. Sfałszował.

– stwierdzenie białoruskiego prezydenta z 29 października br. Jednocześnie twierdzi on oczywiście, że białoruskie wybory prezydenckie 9 sierpnia 2020 nie zostały sfałszowane. Według oficjalnych wyników rządzący krajem od 1994 roku Alaksandr Łukaszenka uzyskał 80,1%, a główna kandydatka opozycji **Swiatłana Cichanouska** 10,1%.